

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи доктории Мирзозода Садриддин Хол дар мавзун “Соинуддини Хучандӣ ва хусусиятҳои ғоявию бадеии осори адабии ӯ” барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.01.00 – Адабиётшиносӣ (10.01.01 – Адабиёти тоҷик. Равобити адабӣ). – Хучанд, 2025. – 72 с.

Муҳити илму адабпарвари Исфакони асрҳои миёна дахҳо олимону суҳанварони забардастро дар бати хеш парвариш додааст, ки яке аз шумори ҳамин донишмандон Соинуддин Алӣ ибни Муҳаммад Хучандии Исфаконӣ махсуб меёбад. Ҳарчанд перомони қараёни зиндагӣ ва мероси илмиву адабии ин абармарди илму ирфону адаб аҳли таҳқиқ дар асару мақолаҳои худ каму беш иттилоъ додаанд, лекин то ҳол дар адабиётшиносии тоҷик ва берун аз он дар хусуси рӯзгору осори Соинуддини Хучандӣ таҳқиқоти монографӣ сурат нагирифтааст.

Аз ин лиҳоз, рисолаи доктории С. Х. Мирзозода таҳти унвони “Соинуддини Хучандӣ ва хусусиятҳои ғоявию бадеии осори адабии ӯ” бори нахуст дар адабиётшиносии тоҷик ин баҳсро дар шакли як таҳқиқи мушаххасу комил ба илми адабиётшиносӣ пешниҳод намудааст, ки аз фишурдаи он баръало мушоҳида мегардад.

Рисола аз муқаддима, панҷ боб, 17 фасл, 13 зерфасл, хулосаву замимаҳо ва рӯйхати адабиёт иборат буда, дар муқаддима мубрамияти мавзӯи таҳқиқ, дараҷаи омӯзиши он, мақсаду вазифаҳои таҳқиқ, сарчашмаҳо ва равишҳои таҳқиқ мушаххас карда шудаанд.

Боби аввал “Авзои сиёсӣ-иҷтимоӣ ва адабии асри Соинуддини Хучандӣ” унвон дошта, аз се фасл иборат аст. Дар фасли аввал диссертант оид ба вазъи сиёсӣ-иҷтимоӣ ва фарҳангии даврони зиндагии Соинуддини Хучандӣ маълумоти муфид фароҳам овардааст. Аз баҳсу баррасиҳо дар ин фасл диссертант чунин хулоса намудааст, ки ошноӣ бо шеърҳои адаб ва ҳунари фарҳанги эронӣ аз темуриён ҳомиёни нисбатан хубе барои адабиёту ҳунар ба вучуд овард, бинобар ин, омӯзиши ҳамаҷонибаи адабиёти ҳар давра дар иртибот бо воқеияти сиёсӣ-иҷтимоӣ арзиши хоса дошта, масъалаҳои адабиёти ҳамон давра ва равишҳои куллии қараёни адабро ошкор менамояд. Дар фасли дуюм бошад вазъи илму адабиёти бадеии даврони Соинуддини Хучандӣ мавриди баррасӣ қарор дода, заминаҳои инкишофи улуми шаръиву адабро ба намоиш гузоштааст. Дар фасли сеюм диссертант дар бораи қараёнҳои фикрии асри Соинуддини Хучандӣ маълумот дода, оид ба қараёнҳои ҳуруфия, нақшбандия ва қараёни тасаввуф, ки дар маҷмӯъ, ирфон ғӯянд, иттилоъ додааст.

Боби дуюми рисола “Зиндагиномаи Соинуддини Хучандӣ” унвон дошта, аз се фасл ва ду зерфасл иборат аст. Дар фаслу зерфаслҳои боби мазкур хонадони Хучандӣ дар Исфажон, тарҷумаи ҳоли Соинуддини Хучандӣ, муҳити таълимиву тарбиявӣ устодони суҳанвар, мусофиратҳои ӯ, манзилату мавқеияти иҷтимоии Соинуддини Хучандӣ, таълиму тадрис ва муридони вай мавриди баррасиву таҳқиқ қарор гирифтаанд, ки дорои ҷанбаҳои хуби илмианд.

Боби сеюми рисола “Таснифоти жанри ва мероси илмию адабии Соинуддини Хучандӣ” ном дошта, аз чаҳор фаслу панҷ зерфасл иборат аст. Диссертант дар ин қисмати рисола перомунӣ нусхаҳои хаттии осори Соинуддини Хучандӣ дар китобхонаҳои ҷаҳон, анвои жанрии осори суҳанвар, хоссатан, жанри ёддошту мунозара ва вижагӣҳои ёддошту мунозараҳои Соинуддини Хучандӣ, шарҳномаҳои ӯ, табақабандии забонӣ ва мавзӯии осори Соинуддини Хучандӣ, ашъори форсӣ арабии шоир ва масоили матншиносии он баҳс ороштааст, ки аз арзиши баланди илмӣ бархурдоранд.

Боби чаҳоруми рисола “Сарчашмаҳои фикри ва маърифати осори Соинуддини Хучандӣ” унвон ёфта, аз чаҳор фасл таркиб ёфтааст. Дар ин боб диссертант нахуст масоили маъхазҳои афқору осори Соинуддини Хучандӣ ба риштаи таҳқиқ кашида шуда, сипас, рисолаҳои ӯро муаррифӣ намудааст. Инчунин дар ин боб ирфону тасаввуф ва фалсафа ҳамчун манбаъҳои аслии андешаву афкори Соинуддини Хучандӣ ва афқору ақидаҳои ҳуруфии вай ба таҳқиқ расидааст, ки дорои арзиши хоссаанд.

Боби панҷуми диссертатсия “Сабки осори мансури Соинуддини Хучандӣ” унвон дорад ва аз се фасл ва панҷ зерфасл иборат аст. Дар ин боб вижагӣҳои луғавӣ, сохторҳои дастурии забон ва мухтассоти фикриву ҳунарии Соинуддини Хучандӣ, пайванди назму наср, шеваҳои қорбурди санъатҳои бадеӣ, оёту аҳодис ва ҳикоеҳои тамсилӣ ва ғайра хеле амиқу дақиқ таҳлилу таҳқиқ гардидаанд, ки диди амиқу тафаккури баланди илмӣ диссертантро ба намоиш гузоштаанд.

Аз қисмати ҳулосаи рисола, ки дар 20 банд тарҳрезӣ шудааст, метавон пай бурд, ки диссертант ба ҳалли дурусти вазифаҳои таҳқиқ ноил гашта, қори шоистаро ба анҷом расонидааст.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи доктории С. Х. Мирзозода қори анҷомёфта ба ҳисоб рафта, дорои арзиши баланди илмӣ мебошад. Фишурдаи рисола мазмуну муҳтавои диссертатсияро қомилан ифода карда, дар сатҳи хуби илмӣ таҳияву тавдвин шудааст ва ҷавобгӯ ба талаботи ҚОА-и назди Ҷумҳурии Тоҷикистон аст. Муаллифи рисола сазовори дараҷи дараҷаи илмӣ доктори

илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.01.00 – Адабиётшиносӣ (10.01.01 – Адабиёти тоҷик. Равобити адабӣ) мебошад.

Муқарриз:

доктори илмҳои филологӣ, профессори
кафедран филологияи тоҷик ва забонҳои
Шарқи Донишгоҳи давлатии Самарқанд
ба номи Шароф Рашидов

Ч. Ҳамроев

Ҷумъа Ҳамроев

Суроға: 140104, Ҷумҳурии Ўзбекистон,
ш.Самарқанд, Ҳиёбони университет, 15.

E-mail: rektor@samdu.uz

Сомонаи муассиса: <https://samdu.uz/>

Телефон: +998915289800

Факс: (8366) 239-11-40

Имзони Ҷ.Ҳамроевро тасдиқ менамоям:

Сардори шуъбаи кадрҳои Донишгоҳи
давллатии Самарқанд ба номи

Шароф Рашидов

Sharof Rashidov nomidagi
SamDU xodimlar bo'limi boshlig'i

И.Бӯриев

И.Бӯриев

